

Fine Arts
ISSN: 1308 7290 (NWSAFA)
ID: 2016.11.1.D0169

Status : Original Study
Received: May 2015
Accepted: January 2016

Hare Kılıçaslan

Karadeniz Teknik University, hkilicaslan@ktu.edu.tr, Trabzon-Turkey

Ömer Adıgüzel

Ankara University, oadiguzel@ankara.edu.tr, Ankara-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.1.D0169>

MİMARLIKTAKİ MÜZE BİLİNCİ KAZANDIRMADA YARATICI DRAMA: TRABZON MÜZELERİ

ÖZ

Bu çalışmada, Trabzon kentinde bulunan müzelerin geçmişi ve mimari özelliklerinin yaratıcı drama yöntemiyle incelenerek tanıtılması, öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri ile müzelere yönelik bilgi edinmelerine katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Ayasofya Müzesi, Trabzon Müzesi, Atatürk Köşkü ve Sümela Manastırı birer öğrenme ortamı olarak kullanılmıştır. Uygulama sürecinde müzelerin geçmişten günümüze kullanım amaçları, mimari üslupları ve mekânsal organizasyonlarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Uygulamalar, 2012-2013 eğitim öğretim bahar yarısında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 10 gönüllü öğrenci ile yürütülmüştür. Elde edilen veriler göz önünde bulundurulduğunda, müzelerde yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin, öğrencilerin müzeler hakkındaki bilgileri görerek, düşünerek, yorumlayarak ve eğlenerek öğrenmelerini sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır. Müze eğitimine katılan öğrencilerin tarihi ve sosyal boyutta etkili bir öğrenme süreci yaşamalarının, koruma bilinci kazanmalarında da etkili olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müze Bilinci, Müze Eğitimi, Mimarlık Eğitimi, Yaratıcı Drama, Trabzon Müzeleri

CREATIVE DRAMA IN MAKING SENSE OF MUSEUMS IN ARCHITECTURE: TRABZON MUSEUMS

ABSTRACT

The present study aims to introduce the museums located in Trabzon by researching their history and architectural features by means of creative drama method and thereby help students with obtaining information concerning creative drama activities and the museums. Hagia Sophia Museum, Trabzon Museum, Ataturk Pavilion, and Sumela Monastery were all used as a learning area. In the practice process, some studies related to the intended purposes, architectural styles, and spatial functions of the museums from past to present were conducted. The practices were carried out by 10 volunteer 3rd-grade students studying at department of architecture, faculty of architecture, Karadeniz Technical University, in 2012-2013 spring semester. Considering the data obtained from the discussion, it is concluded that the creative drama activities performed in the museums enabled the students to learn the information about the museums by seeing, thinking, evaluating, and enjoying. It is believed that providing students who attend museum education with an education process efficient in terms of historical and social aspects plays a critical role in helping them to gain awareness of protection.

Keywords: Museum Awareness, Museum Education, Architectural Education, Creative Drama, Museums of Trabzon

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitim sürecinin, bireylerin bilgi ve yeteneklerine göre eğitsel nitelikli yaşantılar sağlayabilmesi önemlidir. Yaşam boyu devam eden öğrenim, okul içinde ve dışında farklı mekânlarda gerçekleştirilen etkinlikleri kapsamaktadır. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel öğrenmeyi destekleyerek, anlamlı yaşantılar kazandırması yönü ile müzeler, eğitsel amaçlarla kullanılan mekânlardan birisidir. Kültürel mirasın korunarak gelecek nesillere aktarılmak istenmesi ve geçmişin izlerini günümüze kadar sürdürülmesi eğilimi, mirasa verilen değeri ortaya çıkarmaktadır (Aksoy ve Enlil, 2012:8). Fiziksel değerleri korumak, doğrudan veya dolaylı bir biçimde ülkenin tüm bireylerine büyük yarar sağlamaktadır. Korumacılığın temel ögesi, toplumsal değerleri topluma yeniden kazandırmaktır (Tapan, 1989:62). Dolayısıyla, kültürel mirasın birer parçası olan müzelerin eğitsel boyutunun, koruma bilinci kazandırmada etkili olacağı düşünülmektedir.

Müzeler, yaşantılara dayalı ve çok yönlü öğrenme alanları olarak eğitim sürecinde etkin olarak kullanılmaktadır (İlhan ve Okvuran, 2001:86). Son yıllarda ülkemizde önem kazanmaya başlayan müze eğitimi konusu, değişik ve etkili sanat öğretimi olanakları sunan bir alan olarak ortaya çıkmıştır (Buyurgan ve Mercin, 2010:118). Eğitimin atölye/sınıf ortamının dışına taşınarak farklı mekânlarda çalışmaların yapılması, öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesine ve estetik, biçim, işlev, malzeme gibi temel unsurları kavramalarına katkı sağlamaktadır. Müze; sanatsal, bilimsel, geleneğe ait, tarihi, teknoloji ve doğaya ait alanlarda, geçmişin, bugünün ve geleceğin izlerini içinde barındıran, görerek, duyarak, uygulama yaparak, hatta yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği, halka açık heyecan verici öğrenme mekânlarıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007:70). Çağdaş müzeler kitlelerin bilim, sanat, kültür eğitimine katkıda bulunan, evrensel değerlerin yayılmasına öncülük eden, katılımcı, dinamik, etkin kuruluşlardır (Onur, 2013:31). Müzeler içerdikleri nesnelere ışığında insanların diğer kültürlerle disiplinlerarası ilişkilerde bulunmalarını sağlayarak, özellikle okullardaki eğitim yöntemleri ışığında aktif, kalıcı, eğlenceli ve etkili bir öğrenme ve gelişme alanına olanak sağlamaktadır (Güler, 2009:25).

Müzeler genellikle eski eserlerin bulunduğu, saklandığı yer olarak algılanmakla beraber asıl işlevi geçmişle gelecek arasında bağlar kurmak olan etkin eğitim ortamlarıdır. Bu yönüyle bakıldığında müzeler toplumların bilim ve sanat ürünlerinin sergilendiği, düne, bugüne ve geleceğe ışık tutan yerler olarak işlev görmesinin yanı sıra görsel unsurları ağırlık taşıyan, tüm duyuları harekete geçiren etkili bir eğitim ortamına olanak sağlamaktadır (Başbuğ ve Aykaç, 2012:186). Müzelerdeki eserlerin sergilenmesi öğrenciler ile yapıtlar arasında bağlar ortaya koyarak, bireylere bir yandan bilgisini genişletme ve derinleştirme, akıl yürütme alışkanlığı kazandırmakta, diğer yandan onların hayal gücünü ve duyu dünyasını zenginleştirerek yaratıcılıklarına katkı sağlamaktadır (Buyurgan ve Mercin, 2010:120). Müzede öğrenme öğrencinin ilgisini, merakını uyandırması ve büyük ölçüde görselliğe dayalı olması yönleri ile geleneksel öğretim sürecinden farklılıklar göstermektedir. Ayrıca, ortam atmosferi ile nesnelere yakından görme ve dokunmaya olanak vermesi yönleriyle müzelerin öğrencilere yaşantılara dayalı aktif bir öğrenme ortamı sağladığı söylenebilmektedir. Uygulamaya dayalı olan mimarlık eğitiminde de müzelerin bir öğrenme ortamı olarak kullanılması, öğrencilere farklı deneyimler sağlamaktadır. Müze eğitimi, sanat ve mimarlık alanlarında önemli bir unsur olan yaratıcılığın gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

San (2006:113), yaratıcı dramayı, "doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir soyut kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği 'oyunsu' süreçlerde anlamlandırması, canlandırması" biçiminde tanımlamaktadır. Yaratıcı dramanın, tüm sanat dallarına ilişkin etkinlikleri bünyesinde barındırması açısından bir sanat eğitimi alanı olduğunu söylemek olanaklıdır. Bireye yaratıcılık yolları açma ve duyuların kullanımı gibi birçok yönü ile yaratıcı drama bir sanat biçimi olarak tanımlanabilmektedir (Kılıçaslan, 2010:27). San (1992:645), sanat yoluyla eğitimin, bireyi kendi haline bırakarak kendiliğinden yaratmaya önem veren, bu sayede bireyin sanat yoluyla özgür ifade kazanması ve uyumlu bir kişiliğe sahip olması gibi eğitsel görevleri ön planda tuttuğunu belirtmektedir. Yaratıcı drama sürecinde, öğrenmenin sadece bilişsel yönüne değil, duyuşsal ve devinişsel yönlerine de yer verilmesinin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiği söylenebilmektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile birey kendisi ve çevresindekilerin farkına varmakta, toplulukla çalışma yeteneğini ve katılımcılığını artırmaktadır (Kılıçaslan, 2010:33). Dolayısıyla müze eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak yaratıcı dramadan yararlanılması bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sosyal yetilerin gelişimine katkıda bulunulması açısından önemlidir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Mimarlık ve sanat disiplinlerinde yaratıcılık, estetik, tasarım ve özgünlük sıklıkla yer alan terimlerdir. Mimarlık eğitimi, doğal yapısı gereği öğrenciye yaratıcılık ve görselliğin etkin olduğu tasarım becerisini kazandırmayı amaçlayan bir süreçtir. Eğitim sürecinde öğrencilerin tasarım ve sanat alanının içerisinde olduklarını fark etmeleri sağlanmalıdır. Mimarlık eğitimi alan öğrenciler için gözlem, algılama, değerlendirme ve yeniden yorumlama eylemleri önem taşımaktadır. Bireylerin görsel dünyasının ve buna bağlı olarak görsel düşünme gücünün gelişmesi, yapıllı çevrenin/dış dünyanın algılanması ile başlamaktadır. Mimarlık eğitimi sürecinde öğrencileri estetik ve düşünsel alana yönlendirebilmek, çevreyi görmeleri ve algılamalarında sanat bilincinin uyandırılmasını sağlamak önemlidir. Mimarlık eğitimi öğrencilerin özgünlük ve yaratıcılıklarını geliştirecek, araştırmacı ve deneyici etkinlikler içermelidir. Bu açıdan bakıldığında, her öğrencinin bir değer yaratma kaynağı olarak ele alınması gerekmektedir. Her bireyin farklı zihinsel ve bedensel yetilere sahip olması, bir sanat ürününü anlama ve aktarma biçimlerinin de farklılaşmasına neden olmaktadır.

Bu çalışma geleneksel sınıf ortamından farklı olarak öğrencilere, müze ile birebir etkileşim içinde olmalarını, böylece kendi deneyimleri ile yaşayarak öğrenmelerine olanak sağlamıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan uygulamalarda, öğrencilerin gözlem yapma, inceleme, değerlendirme, yorumlama ve tasarlama eylemlerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yer almaktadır. Öğrencilerin becerilerini ortaya koyabilecekleri çalışmalar, onların isteyerek araştırmacı ve deneyimleyici eylemlerde bulunmalarına olanak vermektedir. Süreç boyunca öğrencilerin birbirleriyle iletişim halinde olmaları da yaşantıların paylaşılmasını ve eğitim ortamının zenginleşmesini sağlamaktadır. Mimarlık eğitimi açısından bakıldığında, uygulanan etkinliklerin öğrencilerin yaratıcılıkları ile ifade becerilerini geliştirmede katkıda bulunduğu, grup çalışmalarıyla farklı yorumlar, anlatımlar ve deneyimler kazanmalarını sağladığı söylenebilir. Müzelerin farklı disiplinlerde öğrenme ortamı olarak

kullanılması, estetik ve görsel değerlere önem veren bir alan olarak mimarlık eğitimine de uyarlanabileceği görüşünü desteklemektedir. Bu bağlamda uygulama alanları olarak, Trabzon kenti için önemli birer sanat yapıtı olmaları, tarihi ve kültürel değerler taşımaları yönü ile kentte bulunan müzeler seçilmiştir. Ayasofya Müzesi, Trabzon Müzesi (Kostaki Konağı), Atatürk Köşkü ve Sümela Manastırı birer öğrenme ortamı olarak kullanılmıştır. Böylece, sözü edilen müzelerin görerek, duyarak, yaparak ve yaşayarak öğrenilmesine olanak sağlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada, Trabzon kentinde bulunan müzelerin geçmişi ve mimari özelliklerinin yaratıcı drama yöntemiyle incelenerek tanıtılması, dolayısıyla öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri ile müzelere yönelik bilgi edinmelerine katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Atölyeler geleneksel sınıf ortamından farklı olarak öğrencilere, tarihi eserler ile birebir etkileşim içinde olmalarını, böylece kendi deneyimleri ile yaşayarak öğrenmelerini sağlamaktadır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların, öğrencilerin müzeleri tanımalarının yanı sıra kültürel, tarihi değerlerin farkına varmalarına ve müze bilincini geliştirmelerine katkılar sağladığı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM (METHOD)

Çalışma, nitel araştırma desenlerinden, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan, durum çalışması desenindedir. Nitel araştırma tekniklerinin; doğal ortama duyarlılık sağlama, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlama, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olması önemli özellikleridir (Yıldırım ve Şimşek, 2008:41). Bu çalışmada veri toplamak amacı ile nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Nitel veri toplama aracı olarak bir görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışlarının nedenleri ile birlikte öğrenilmesinde kullanılan en yaygın veri toplama yöntemlerinden biridir. Görüşmeler, görüşmeye katılanların sayısına göre bireysel ve grupça olmak üzere iki sınıfa ayrılmaktadır (Karasar, 2013:165). Odak grup görüşmelerinin ayırıcı özelliği, katılımcılar arasındaki etkileşim sonucu üretilen verilerin kavranmasına yönelik olmasıdır. Bu görüşmelerin asıl amacı, katılımcıların tutumlarını, duygularını, inançlarını, deneyimlerini ve diğer yöntemlerle elde edilemeyecek olan tepkilerini ortaya çıkarmaktır (Kuş, 2009:102). Yaratıcı drama uygulamaları sonunda öğrencilere görüşme formundaki sorular sorularak, çalışmanın genel değerlendirmesi yapılmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesinde alan yazında yer alan örnek formlar dikkate alınarak maddeler yazılmış ve bu maddeler uzmanlar tarafından incelenmiştir. Uzmanların önerileri dikkate alınarak görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve forma son hali verilmiştir. Oluşturulan odak grup görüşme soruları aşağıdaki gibidir:

- Trabzon kentinde bulunan müzelerin geçmişlerinin ve mimari özelliklerinin yaratıcı drama yöntemi ile incelenmesi konusunda neler düşünüyorsunuz?
- Yaratıcı drama sürecinin, müzeleri inceleme ve tanımaya olan isteğinizi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? Neden?
- Yaratıcı drama yöntemiyle Trabzon'da bulunan müzeleri öğrenebildiğinizi düşünüyor musunuz?
- Trabzon kentinde bulunan müzelerin yaratıcı drama yöntemiyle incelenmesinin, sizlere mimarlık eğitimine yönelik olarak neler kazandırdığını düşünüyorsunuz?

Uygulamaların sonunda 10 öğrenci ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Öğrencilere, Trabzon kentinde bulunan müzeler ve kazanımlarla ilgili dört adet soru yöneltilmiştir. Görüşmeden elde edilen veriler kodlanmış ve elde edilen kodlar temalar altına alınarak yorumlanmıştır.

4. DENEYSSEL ÇALIŞMA (EXPERIMENTAL METHOD)

Çalışma, 2012-2013 eğitim öğretim bahar yarıyılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 10 gönüllü öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilerden 9'u kadın, 1'i erkektir. Ayasofya Müzesi, Trabzon Müzesi (Kostaki Konağı), Atatürk Köşkü ve Sümela Manastırı'nda gerçekleştirilen etkinlikler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 1. Ayasofya Müzesi yaratıcı drama etkinlikleri
(Table 1. Hagia Sophia Museum creative drama activities)

Isınma- Hazırlık	Müzenin vaziyet planı ile ilgili uygulamalar. Kilisenin bölümleri ile ilgili uygulamalar. Kilisenin freskleri ile ilgili uygulamalar.	
Canlandırma	Adem ile Havva'nın yaratılışını tasvir eden kabartmalı motifleri ile ilgili grup doğaçlamaları. 'Çan Kulesi', 'Küçük Kilise' ve 'Rahip Mezarı' ile ilgili grup doğaçlamaları.	
Değerlendirme	Müzei tanıtan reklam filmi, TV belgeseli ve gazete haberi oluşturma.	

Tablo 2. Trabzon Müzesi (Kostaki Konağı) yaratıcı drama etkinlikleri
(Table 2. Trabzon Museum (Kostaki Palace) creative drama activities)

Isınma- Hazırlık	Müze ve yakın çevresinin incelenmesi Müzenin yapısal veya mimari özellikleri ile ilgili gözlem ve çizim uygulamaları. Müzesinin geçmişte üstlendiği farklı işlevler ile ilgili çizim uygulamaları.	
Canlandırma	Müzenin geçmişte üstlendiği 'konak', 'hükümet konağı' ve 'kız meslek lisesi' işlevleri ile ilgili grup doğaçlamaları.	
Değerlendirme	Müzenin mimarisi ile ilgili belirlenen kavramlara yönelik olarak konsept paftaları oluşturma.	

Tablo 3. Atatürk Köşkü yaratıcı drama etkinlikleri
(Table 3. Atatürk Pavilion creative drama activities)

Isınma-Hazırlık	Müzenin bahçesinin ve köşkün giriş cephesinin incelenmesi. Müzesinin geçmişte üstlendiği farklı işlevler ile ilgili çizim uygulamaları.	
Canlandırma	Atatürk'ün mal varlığını başıslama kararı ile ilgili grup doğaçlamaları. Köşkün ısıtma sistemi ile ilgili grup doğaçlamaları.	
Değerlendirme	Köşkün önemli yapısal özelliklerinden biri olan su sarnıcı ile ilgili tasarımlar oluşturma. Köşkün geçmişini ve mimari özelliklerini anlatan afişler tasarlama.	

Tablo 4. Sümela Manastırı yaratıcı drama etkinlikleri
(Table 4. Sumela Monastery creative drama activities)

Isınma-Hazırlık	Manastırın avlusuna ulaşana kadar geçilen güzergâhın krokisini çizme. Geçmişte manastırda bulunduğu düşünülen nesnelere ilgili bilmeceler hazırlama. Manastırın bölümlerinin avlu ile ilişkisini gösteren işlev şeması oluşturma.	
Canlandırma	Manastırda bulunan fresklere verilen zararlarla ilgili ikili doğaçlamalar 'Mutfak', 'Büyük Kilise' ve 'Ayazma (Kutsal Su)' ile ilgili grup doğaçlamaları	
Değerlendirme	Gazbeton (duvar malzemesi) ile manastır tasarlama	

5. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

Yaratıcı drama etkinlikleriyle yapılan çalışma sonunda, projeye katılan 10 öğrenci ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşmeden elde edilen nitel bulgular aşağıda verilmiştir. Odak grup görüşmesinden elde edilen verilerin içerik analizi yoluyla irdelenmesi sonucunda öğrenci görüşleri;

- Trabzon'da Bulunan Müzelerde Yapılan Yaratıcı Drama Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri,
- Yaratıcı Drama Sürecinin Öğrencilerin Müzeleri İnceleme ve Tanımaya Olan İlgi ve İsteklerine Etkisi,
- Yaratıcı Drama Sürecinin Öğrencilere Trabzon'da Bulunan Müzelerin Öğrenilmesi ile İlgili Kazandırdıkları,
- Yaratıcı Drama Sürecinin Öğrencilere Mimarlık Eğitime Yönelik Olarak Kazandırdıkları temaları altında kodlanmıştır.

Öğrenciler çalışma kapsamında yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin, müzeleri inceleme ve tanıma açısından etkili ve farklı bir öğrenme süreci sağladığını belirtmişlerdir. Müzeler hakkındaki bilgileri görerek, dokunarak ve yaşayarak öğrendiklerini, dolayısıyla daha akılda kalıcı bilgiler edindiklerini ifade etmişlerdir. Yaratıcı drama sürecinin farklı bir bakış açısı kazandırdığını, günümüze kalan mimari eserlerin görülmesi ve yorumlanmasına yönelik farkındalık kazandırdığını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu konuya ilişkin "Trabzon'da Bulunan Müzelerde Yapılan Yaratıcı Drama Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri" teması altında kodlanan örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Müzeleri yaşadık, tarihi yaşadık ve tarihi yeniden yaşattık, ürettik. Bu daha kalıcı yaptı edinimlerimizi. O yüzden çok iyi bir yöntem olduğunu düşünüyorum müzeleri gezmek ve öğrenmek için." (Ö, 5)

"Bu çalışma farkındalık yarattı, bakış açımızı değiştirmemizi sağladı. Çünkü gördüğümüz nesne, sadece bizim bildiğimiz anlamıyla bir nesneyken, yaratıcı dramayla onu çok farklı amaçlarda kullanarak birçok şekle girebileceğini gördük. Bu açıdan da iyi oldu bence." (Ö, 2)

"İyi bir öğrenim yöntemiymi. Mimarlık öğrencileri olarak da bunu deneyimlemek güzeldi çünkü günümüze kalan mimari eserin, ayakta duran eserin görülmesi ve yorumlanması gerekiyordu. O yüzden yaratıcı drama etkinliği bir mimarlık öğrencisinin mekânı gidip görüp orada analiz etmesi için çok uygun bir yöntem." (Ö, 6)

Öğrenciler yaratıcı drama sürecinin, müzeleri inceleme ve tanımaya olan ilgilerini ve isteklerini artırdığını ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmaların verimli olduğunu, müzelerin geçmişini ve orada yaşananları kendi deneyimleri ile öğrendiklerini belirtmişlerdir. Müzelerin tarihi değerlerini, sahip olduğu mekânları, objeleri, dokularını yaratıcı dramayla incelemelerinin, müzeleri bu şekilde tanımaya olan ilgi ve isteklerini artırdığını dile getirmişlerdir. Öğrencilerin bu konuya ilişkin "Yaratıcı Drama Sürecinin Öğrencilerin Müzeleri İnceleme ve Tanımaya Olan İlgi ve İsteklerine Etkisi" teması altında kodlanan örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Müzelerin sıkıcı olduğunu düşünürdüm. Ama yaratıcı dramayla biz hissettik, kendimizi onların yerine koyduk, eski zamanda yaşamış insanların bakış açılarıyla baktık girdiğimiz müzelere. Onlar gibi yaşayıp, onlar gibi hissetmek o mekânı, tabii ki müzeleri daha sıcak kıldı gözümüzde. Artık müzeleri sadece beton yığınları içinde kalmış tarihi eserlerin sergilendiği yerler değil de bir yaşanmışlığı taşıyan, tarihin içinden kopup gelmiş yerler olarak görüyorum." (Ö, 2)

"Müzeleri tanıma isteğim kesinlikle çok pozitif yönde etkilendi. Müzelerin içinde geçirdiğimiz zamanı bu kadar verimli ve uzun tutmamız, özellikle müzelerin her bölümünü algılayış şeklimizi çok farklı kıldı. Orada eylemler gerçekleştirirken mekânların bize sunduğu olanakları kullandık. Bu da eski zamanlarda da insanların yaptığı şeyden çok farklı değildi. Bu anlamda biz müzelerdeki mekânları yaşadık ve oradaki insanlar gibi olduk. Bu da kesinlikle gidip

gezerek, sadece bakarak edinilebilecek bir deneyim değil. O yüzden müzeleri bu şekilde tanıma isteğini çok artırdı bende." (Ö, 5)

"Yaratıcı dramayı yönetmenin de yazarının da kendimiz olduğu bir tiyatro oyununa benzetiyorum. Bu yüzden her yeni müze, yeni bir oyun demek. Her bir müzeye girdiğimde nasıl bir oyunla karşılaşacağım acaba diye heyecanlanıyorum. O yüzden yaratıcı drama süreci çok güzel ve insan daha fazla müze gezmek istiyor." (Ö, 8)

Öğrenciler yaratıcı drama süreci ile Trabzon'da bulunan müzeleri etkili bir biçimde öğrenebildiklerini ifade etmişlerdir. Müzelerin mimari özelliklerini, iç ve dış mekânlarını ve sahip olduğu tüm değerlerini tanıma fırsatı bulduklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca bu çalışmanın alternatif müze çalışmalarına ışık tuttuğunu ve farklı niteliklerdeki müzelerde de uygulanabileceği konusunda yol gösterici olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu konuya ilişkin "Yaratıcı Drama Sürecinin Öğrencilere Trabzon'da Bulunan Müzelerin Öğrenilmesi ile İlgili Kazandırdıkları" teması altında kodlanan örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Biz müzelerle ilgili bilgileri başka bir şekilde öğrenseydik sadece sonuçlarını öğrenecektik ama yaratıcı dramayla o sonuca nasıl gelindiği sürecini öğrendik. Aynı zamanda mimari bir yapıyı değerli kılan, mimarisinin yanında yaşanmışlıklarıdır. Biz o yapıyı neyin değerli kıldığını öğrendik. Bu yüzden güzel bir yöntem olduğunu düşünüyorum." (Ö, 8)

"Müzelerde tarihi değerleri de öğrendik. Mimarlık tarihi dersinde Barok mimarisi, Selçuklu mimarisi gibi dönemlerle ilgili bir şeyler gördük, bunlar bize görseller yoluyla gösterildi. Ama canlı canlı görüp, bunların üzerine orada anında çözümler üretip bir şeyler yazmak ve bunları oynamak tabii ki bizim aklımızda daha kalıcı bir etki yarattı. Değişikti ve güzeldi mimari açıdan da." (Ö, 2)

"Bu çalışma, beni başka ne tür müzelerde uygulamalar yapılabileceği araştırmasına yöneltti. Bu konuda araştırma yaptım. Mesela askeri müzelerde, doğal tarih müzeleri, arkeoloji müzeleri, etnografya müzeleri, antropolojik müzeler, müze evler gibi alanlarda çalışmalar yapılabileceğini düşünüyorum." (Ö, 6)

Öğrenciler çalışma kapsamında yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin, mimarlık eğitimi açısından yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Mimarlık eğitimi sırasında çoğu teorik bilgiyi ezberleyerek öğrendiklerini, bu bilgileri yaratıcı drama sürecinde içselleştirerek daha anlamlı ve etkili bir öğrenme süreci yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bunların yanı sıra yaratıcı drama yönteminin, mimarlık eğitiminin temelini oluşturan 'Mimari Proje' derslerinde de kullanılmasının, proje tasarım sürecine katkıda bulunacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu konuya ilişkin "Yaratıcı Drama Sürecinin Öğrencilere Mimarlık Eğitime Yönelik Olarak Kazandırdıkları" teması altında kodlanan örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir:

"Yaratıcı drama etkinliklerinde bir vaziyet planı ya da görünüş oluşturmamız gerekiyordu. Bunlarda mimarlık eğitiminde aldığımız bilgileri de kullanma imkânı bulduk. Daha önceden gittiğimiz bir müzeyi çizmezdik herhalde. Ama biz bunları yaptık ve müzelere kendi eğitimimizin getirdiği şeylerden bakmaya başladık. Belki şimdi bir dergiden bile bir müzeye bakarken oraya daha kolay gireceğiz. Çünkü kendimiz yaşadığımız mekânları deneyimledikçe kağıda dökersek tasarımlarımızı da geliştirebileceğimizi düşünüyorum." (Ö, 5)

"Müzelerde çalışmalar yaparken bizi çevreleyen tarihi dokuları gördük. Mesela oralarda canlandırmalar yaparken alçak tavanlı bir mutfak ya da üzerimizi örten tonozlar vardı... Artık tasarım yaparken, mekânları nasıl ve ne kadar ölçülerle belirlemem gerektiğini, ne tarz

formlar kullanacağımı, ne tür işlevler yükleyebileceğimi de biliyorum.” (Ö, 7)

“Mimari proje derslerinde de drama süreci yapılırsa daha yararlı projeler çıkarabiliriz. Mesela bir hastane yapılacaksa bir hafta hastanede hasta rolünde geçirilebilir ya da refakatçi olarak kalınabilir. Böyle bir şey yapsak, mekânları dramayla öğrenmiş oluruz, proje tasarlarken belki bu kadar zorlanmayız. Proje derslerinin araştırma ve bilgi toplama sürecini de bu kadar uzun tutmamıza gerek kalmaz.” (Ö, 8)

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Çalışmanın amacı, Trabzon kentinde bulunan müzelerin geçmişi ve mimari özelliklerinin yaratıcı drama yöntemiyle incelenerek tanıtılması, dolayısıyla öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri ile müzelere yönelik bilgi edinmelerine katkıda bulunulmasıdır. Öğrencilerin atölyeler sonundaki sözlü değerlendirmeleri, etkinlikler yoluyla elde edilen ürünler ve süreç sonunda yapılan odak grup görüşmesinin sonuçları değerlendirildiğinde çalışmanın amacına ulaştığı görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde müze eğitimine yönelik yapılan araştırmaların, bu çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Adıgüzel (2006:33), müzelerin alternatif eğitim ortamları olarak ele alınmasının, bireylerin gelişimine olumlu katkılar sağladığını belirtmektedir. Başbuğ ve Aykaç (2012:204) tarafından yapılan çalışmada, müze uygulamalarının bireylere yaşantısal zenginlikler yoluyla bilişsel ve duyuşsal açıdan katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yaratıcı drama sürecinde yapılan etkinliklerle öğrencilere müzelerin geçmişleri ve mimari özellikleri ile ilgili bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Uygulama sürecinde müzelerin geçmişten günümüze kullanım amaçları, mimari üslupları ve mekânsal organizasyonlarına yönelik çalışmalar yapılmıştır. Öğrenciler, müzelerin sahip oldukları nitelikleri kendilerinin etkin olduğu bir ortamda derinlemesine inceleme olanağı bulmuşlardır. Öğrenci görüşleri göz önünde bulundurulduğunda, müzelerde yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin, öğrencilerin müzeler hakkındaki bilgileri görerek, düşünerek, yorumlayarak ve eğlenerek öğrendikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Geçmiş ile gelecek arasında baş kuran müzeler, kentlerin tarihini ve kültürel mirasını barındırmaları yönü ile koruma bilincinin oluşturulmasında da önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, yapılan çalışmanın öğrencilere kültürel, tarihi değerlerin farkına vararak müze bilincini geliştirebildikleri, özgün, eğlenceli ve farklı bakış açıları sağlayan bir öğrenme ortamı sunduğu söylenebilir.

Çalışmanın uygulanması sürecine yönelik değerlendirmelerde öğrencilerin müzelerin tanınması ve incelenmesinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına karşı olumlu düşüncelere sahip olduğu görülmektedir. Odak grup görüşmesi sonuçları dikkate alındığında, öğrencilerin Trabzon’da bulunan müzelerin geçmişi ve mimari özelliklerini etkili bir biçimde öğrenebildikleri söylenebilir. Dolayısıyla, buna benzer çalışmaların farklı niteliklerdeki müzelerde de uygulanmasının tarihi, kültürel ve mesleki açıdan katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sonuca benzer olarak, Buyurgan (2009:137) tarafından yapılan bir araştırmada, öğrencilerin müze ziyareti süresince ilgili ve heyecanlı oldukları, yapılan etkinliklerle etkili ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleştiği belirlenmiştir.

Bunların yanı sıra çalışma, öğrencilere yaratıcı dramanın tanıtılmasında farklı bir yöntem olarak dramanın etkililiğini göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında yapılan çalışmalar öğrencilere

yaratıcı drama uygulamaları ile ilgili bilgiler vermiştir. Öğrenciler, uygulamalar süresince meraklı ve heyecanlı olduklarını belirterek, yaratıcı dramanın farklı ve etkili bir yöntem olduğunu düşündüklerini dile getirmişlerdir. Öğrenci görüşleri göz önünde bulundurulduğunda, yaratıcı drama yönteminin müzeleri inceleme ve tanıma isteğini artırdığı, müze çalışmalarının etkili bir öğrenme süreci sağlaması yönü ile mimarlık eğitimi sürecinde yer almasının yararlı olacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla, yapılan çalışmanın öğrencilere müzeler konusunda duyarlılık kazandırdığı ve diğer müzelerle ilgili merak duygusu uyandırdığı söylenebilir. Paykoç (2002:58), müze eğitimi çalışmaları konusunda bireylerin duygu ve yaşantılarına dönük uygulamalar yapılmasının, müzelere daha büyük kitlelerin ulaşmasında ve ziyaretçi sayısının artmasında etkili olduğunu belirtmektedir.

Yaratıcı drama sürecinde öğrenciler kendilerini etkin hissettiklerini, mimarlık eğitimi ile edindikleri bilgilerinin çoğunu kullanma fırsatı bulduklarını, bu sayede bilgilerinin pekiştiğini ve daha kalıcı bir öğrenme süreci yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca yapılan çalışmaların problemlere karşı farklı bakış açıları kazandırdığını, tasarım ve mimarlık eğitimi süresince gerçekleştirilebilecek yaratıcı drama uygulamaları ile ilgili fikir verdiğini ifade etmişlerdir. Öğrenci görüşleri dikkate alındığında, mimarlık eğitimi süresince edinilen teorik bilgilerin yaratıcı drama yöntemi ile içselleştiği ve bilgilerin anlam kazandığı söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, müzelerde uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilere mimarlık eğitimi süresince kazandırılmak istenen algılama, yorumlama, yaratıcı düşünme ve tasarlama becerilerine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda mimarlık eğitiminde yaratıcı drama yönteminin yaygınlaştırılması ve müze eğitimi sürecine yönelik yapılacak araştırmalara aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- Trabzon'da bulunan müzelerin mimarlık öğrencilerine tanıtılması amacıyla lisans programında müze ve yaratıcı drama konulu atölye çalışmaları yer alabilir.
- Öğrencilerin müzeleri inceleme ve tanımaya olan ilgi ve isteklerinin artırılması amacıyla mimarlık eğitimi lisans programı kapsamında yaratıcı drama uygulamaları yapılabilir.
- Mimarlık eğitimi lisans programında yer alan 'Mimarlık Tarihi' ve 'Mimari Proje' dersleri başta olmak üzere görme, tasarlama ve yorumlama eylemlerinin etkili olduğu derslerde yaratıcı drama uygulamalarına yer verilebilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- Adıgüzel, Ö., (2006). Okul Dışında Farklı Bir Öğrenme Ortamı Olarak Çocuk Müzeleri. Eğitim Bilim Toplum Dergisi, Cilt:4, Sayı:14, ss:32-41.
- Aksoy, A. ve Enlil, Z., (2012). Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar. Kültürel Miras Yönetimi. Asu Aksoy ve Deniz Ünsal (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Başbuğ, S. ve Aykaç, M., (2012). İlköğretim Okullarında Müze Çalışmalarının Yaratıcı Drama Yöntemiyle Yapılandırılması. Çocuk Müzeleri ve Yaratıcı Drama. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Buyurgan, S. ve Güler, A., (2009). Impact of A Planned Museum Tour Designed Via The Employment of The Museum Education Pack on The Primary School Students. European Journal of Educational Studies, Cilt:1, Sayı:3, ss:133-144.

-
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U., (2007). Sanat Eğitimi ve Öğretimi, Eğitimin Her Kademesine Yönelik Yöntem ve Tekniklerle. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
 - Buyurgan, S. ve Mercin, L., (2010). Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları. Vedat Özsoy (Ed.). Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları. 2. Baskı. Ankara: Öncü Basımevi.
 - İlhan, A.Ç. ve Okvuran, A., (2001). Bir Eğitim Ortamı Olarak Müze ve Müze Çalışmaları. Anadolu Sanat Dergisi, Sayı:11, ss:86-93.
 - Güler, A., (2009). Programlı ve Etkili Bir Müze Gezisi İçin Geliştirilen Müze Eğitim Paketinin Etkililiğinin Ölçülmesi (Ankara İli İlköğretim I. Kademe 3. Sınıf Sanat Etkinlikleri Dersi Örneği). Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
 - Karasar, N., (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 25. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
 - Kılıçaslan, H., (2010). Tasarım Eğitiminde Bir Yöntem Olarak Yaratıcı Drama, Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
 - Kuş, E., (2009). Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?. Ankara: Anı Yayıncılık.
 - Onur, B., (2013). Müze ve Oyun Kültürü. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
 - Paykoç, F., (2002). Türkiye’de Müze Eğitimi Uygulamaları: Tarihçe ve Örnekler. Müze Eğitimi Seminerleri (I). Akdeniz Bölgesi Müzeleri. Antalya: Suna-İnanç Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.
 - San, İ., (1992). Evrim İçinde Sanat Politikaları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:25, Sayı:2, ss:643-652.
 - San, İ., (2006). Yaratıcı Dramanın Eğitsel Boyutları. Yaratıcı Drama 1985-1998 Yazılar. Genişletilmiş 2. Baskı. Ömer Adıgüzel (Ed.). Ankara: Naturel Yayıncılık.
 - Tapan, M., (1989). Koruma Bilincinin Geliştirilmesinde Örgün ve Yaygın Eğitim. Mimarlık Dergisi, Sayı:89/3, ss:62.
 - Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 7. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.